

Veřejná správa informující

MP313K Úvod do studia veřejné správy

12. přednáška 12. 12. 2019
JUDr. Lukáš Potěšil, Ph.D.

Osnova přednášky a její cíl

- **elektronizace veřejné správy; transparentnost veřejné správy a diskrétnost ve veřejné správě** (elektronizace a tzv. e-government, nástroje e-governmentu, informační systémy veřejné správy, základní registry; princip otevřenosti a transparentnosti ve veřejné správě; svoboda informací; diskrétnost a ochrana osobních údajů ve veřejné správě, státní správa a dozor v oblasti ochrany osobních údajů, povinnosti a práva při zpracování osobních údajů).
- **Cíl:** cílem této přednášky je představit veřejnou správu v procesu elektronizace a e-governmentu a seznámit s jejími projevy v této oblasti, a to včetně problematiky otevřenosti veřejné správy, jakož i ochrany určitých informací, jimiž veřejná správa disponuje.

Na co má přednáška odpovědět?

*Klíčovou hodnotou a bohatstvím dnes nejsou ani tak zdroje, nebo peníze, jako spíše informace. Veřejná správa informacemi **disponuje**. Na jedné straně **informace proudí do veřejné správy**, které je dále **schraňuje a třídí**. Na straně druhé jsou **informace veřejnou správou začasť poskytovány**. Specifickou oblast tvoří tzv. **utajované informace**. Informace proudí v rámci tzv. **e-governmentu**.*

- *Co to je a na jakých zásadách je budován?*
- *Jak vypadá e-government v České republice?*
- *Co jsou to datové schránky?*
- *Co jsou základní registry a proč jsou základní?*
- *Co je to CzechPOINT?*
- *Proč je důležitý svobodný přístup k informacím?*
- *Jakým způsobem lze požádat a rozhodnout o poskytnutí informace?*
- *Jakým způsobem veřejná správa chrání osobní údaje a co to jsou vlastně osobní údaje?*
- *Kdo se skrývá pro zkratkou ÚOOÚ a NBÚ?*
- *Jaké máme stupně utajení utajovaných informací?*

Působení veřejné správy do sféry „elektronické“

- Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích – právní základ pro poskytování daných elektronických (soukromoprávních služeb) – telefon, internet, přidělování kmitočtů, regulace cen, spory spotřebitele s operátorem, ..
- Ústřední orgány státní správy:
 - ☐ Český telekomunikační úřad (ČTÚ)
 - ☐ Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB)

Elektronizace a e-government

- správa věcí veřejných za využití **moderních elektronických nástrojů**, díky kterým bude veřejná správa k občanům přátelštější, dostupnější, efektivnější, rychlejší a levnější.
- **Státní informační a komunikační politika (e-Česko 2006)**, jeho definice jako: „*transformaci vnitřních a vnějších vztahů veřejné správy pomocí ICT s cílem optimalizovat interní procesy. ... cílem je pak rychlejší, spolehlivější a levnější poskytování služeb veřejné správy nejširší veřejnosti a zajištění větší otevřenosti veřejné správy ve vztahu ke svým zákazníkům.*“.
- Strategie **Smart Administration** (2007-2013) hleděla na veřejnou správu jako na **hexagon**. Jeho jednotlivé vrcholy symbolizují prvky veřejné správy, které jsou klíčové pro její efektivitu. Jedním z nich je **technologie**, kam lze zařadit i informatizaci, či ICT. Jde o prostředek, který má usnadnit **styk s veřejnou správou**, ale také komunikaci **uvnitř veřejné správy** samotné.

Elektronizace a e-government

- Ministerstvo vnitra dle usnesení vlády č. 629/2018 vydává dokumenty **Metody řízení ICT veřejné správy ČR, Slovník pojmů eGovernmentu, Národní architektonický rámec a Národní architektonický plán.**

Elektronizace a e-government

- **Vyhláška č. 529/2006 Sb.** o požadavcích na strukturu a obsah **informační koncepce** a provozní dokumentace a o požadavcích na řízení bezpečnosti a kvality informačních systémů veřejné správy (vyhláška o dlouhodobém řízení informačních systémů veřejné správy)

E-government podle **Informační koncepce ČR**

- *Moderní digitální veřejná správa, využívající k výkonu svých působností digitální infrastrukturu, realizující sadu ICT služeb, které jsou sdílené, vzájemně sladěné, důvěryhodné, propojené, přístupné, bezpečné, dostupné, měřené, efektivní, automatizované a z hlediska uživatelů snadno použitelné*
- *Veřejná správa poskytující služby s využitím možností informačních a komunikačních technologií. eGovernment je pojem používaný pro digitální služby státní a veřejné správy určené občanům, podnikatelům, firmám a samotným úředníkům. Veřejná správa poskytující služby s využitím možností informačních a komunikačních technologií. Totéž jako "Digitální Government" a "Digitální veřejná správa".*

Elektronizace a e-government v EU

- Evropská agentura pro informační a síťovou společnost (ENISA)
- Akční plán EU pro eGovernment na období 2016-2020
- SIS - Schengenský informační systém
- VIS - Vízový informační systém
- CIS - Celní informační systém
- EURODAC - systém pro srovnání otisků prstů žadatelů o azyl a některých kategorií ilegálních přistěhovalců
- Tzv. správní sítě: **EJN** (justiční síť), **ECN** (soutěžní síť),...

Elektronizace a e-government v ČR

- **Organizace:** Úřad pro státní informační systém - Úřad pro veřejné informační systémy - Ministerstvo informatiky
 - **Ministerstvo vnitra**
- **Rada vlády pro informační společnost**
- **Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB) a zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti**
- **Principy E-governmentu:**
 - 1. veřejná správa by měla získat data od osob jen jednou**
 - 2. osoby by měly mít k dispozici jedno kontaktní místo pro komunikaci s veřejnou správou**
 - 3. úřady obíhají data a ne občan**

Nástroje/složky e-governmentu

– Nástroje E-governmentu:

- a) Tzv. **agendové (dílčí) informační systémy** (z. č. 365/2000 Sb.) – CEO, RSV, ...
- b) **Elektronický podpis** (z. č. 297/2016 Sb.) + **eIDAS** (nařízení EU č. 910/2014) – elektronická identifikace
- c) **Portál veřejné správy** (z. č. 365/2000 Sb.)
- d) **úřední deska** (elektronicky přístupná) (z. č. 500/2004 Sb.)
- e) **CZECH Point** (z. č. 365/2000 Sb.)
- f) **datové schránky + konverze** (z. č. 300/2008 Sb.)
- g) **základní registry** (z. č. 111/2009 Sb.) – vzájemná propojenost VS
- h) **otevřená (open) data** (<https://data.gov.cz/>), **směrnice EP a Rady (EU) 2019/1024** ze dne 20. června 2019 o otevřených datech a opakovaném použití informací veřejného sektoru

Informační systémy veřejné správy

1. Tzv. agendové informační systémy

- zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, ve znění pozdějších předpisů
- **obecná právní úprava jednotlivých agendových informačních systémů**, které jsou ve veřejné správě a jejích jednotlivých odvětvích využívány
- Několik stovek takových IS – různé agendy a oblasti veřejné správy
- Využívány jako **zdroj pro základní registry** (staré údaje)

Informační systémy veřejné správy

2. Portál veřejné správy (<http://portal.gov.cz>) (§ 6f zákona č. 365/2000 Sb.), přístup do veřejné správy a k informacím – mj.

seznam datových schránek a právní předpisy

3. Czech – POINT - „Český podací ověřovací informační národní terminál“ (§ 8a zákona č. 365/2000 Sb.) – **kontaktní místa veřejné správy – podání vůči SO/výpisy § 9/ověření § 9a**

- slouží jako asistované místo výkonu veřejné správy – **kontaktní místa veřejné správy – pošta, úřady, ...**
- umožňuje komunikaci se se správními orgány prostřednictvím jednoho místa tak, aby „obíhala data, ne občan“
- Poskytuje zejména výpisy a ověřené údaje vedené v centrálních registrech

Informační systémy veřejné správy

- výpis z katastru nemovitostí
- výpis z veřejného rejstříku
- výpis z živnostenského rejstříku
- výpis z rejstříku trestů
- výpis z rejstříku trestů pro právnickou osobu
- přijetí podání podle živnostenského zákona
- žádost o výpis nebo opis z Rejstříku trestů
- výpis z bodového hodnocení řidiče
- vydání ověřeného výstupu ze Seznamu kvalifikovaných dodavatelů
- podání do registru účastníků provozu modulu autovraků
- výpis z insolvenčního rejstříku
- datové schránky
- autorizovaná konverze dokumentů
- centrální úložiště ověřovacích doložek
- Výpisy ze základních registrů

Datové schránky

- **Datové schránky** (zákon č. 300/2008 Sb.) – elektronické úložiště sloužící k doručování a komunikaci
- *Je-li datová schránka, doručuje se do datové schránky*
- **Konverze dokumentů** (převedení dokumentu v listinné podobě do dokumentu obsaženého v datové zprávě nebo převedení dokumentu obsaženého v datové zprávě do listinného a zároveň ověření shody jejich obsahu a připojení ověřovací doložky)
 1. Doručování k orgánu veřejné moci
 2. Doručování od orgánů veřejné moci
 3. § 18a – možnost uplatnění i pro soukromoprávní komunikaci (za úplatu)

Datové schránky

- Podání lze rovněž učinit prostřednictvím **DATOVÉ ZPRÁVY adresované do DATOVÉ SCHRÁNKY SPRÁVNÍHO ORGÁNU** (SO musí mít DS)
- § 18/2 zákona č. 300/2008 Sb. – jako by byl učiněn **písemně**
- **NSS sp. zn. 8 As 89/2011** „Úkon učiněný prostřednictvím datové schránky osobou oprávněnou či osobou pověřenou, která doložila své pověření, má podle § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, **stejně účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný, proto nemusí být podepsaný elektronickým podpisem ..., ani jej není třeba potvrzovat písemným podáním shodného obsahu či předložením jeho originálu**“

Datové schránky

- Dokument, který byl **dodán do datové schránky**, je doručen okamžikem, kdy se do datové schránky **přihlásí osoba**, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu.
- **Nepřihlásí-li se do datové schránky** osoba ve lhůtě **10 dnů** ode dne, kdy byl dokument **dodán** do datové schránky, považuje se tento dokument za doručený posledním dnem této lhůty (to neplatí, vylučuje-li jiný právní předpis náhradní doručení) – **tzv. fikce doručení**
- Doručení dokumentu má stejné právní účinky jako **doručení do vlastních rukou**

Základní registry (dle MV)

- *Každá pobočka úřadu si dříve v rámci své agendy vedla svojí evidenci údajů, často v papírové podobě. Vzhledem k tomu, že tato data nebyla právně závazná, musel každý občan vždy vyplnit formulář stále stejnými údaji a jejich pravost stvrdit svým podpisem. V základních registrech jsou naopak všechny **tzv. referenční údaje vždy aktuální a právně závazné**. Pokud je úřady pro výkon své agendy **potřebují, čerpají je přímo ze základních registrů**. Pokud se některý údaj změní, všechny úřady připojené k základním registrům se tuto změnu dozví automaticky.*
- *K údajům v základních registrech **má přístup pouze ten kdo k tomu má zákonné oprávnění a každý přístup je navíc zaznamenán**, takže naše osobní údaje jsou pod důkladnou kontrolou. V základních registrech jsou pak pouze aktuálně platné údaje bez historie.*

Základní registry

- 1.registr obyvatel (ROB)** – v tomto registru jsou vedeny údaje o občanech a cizincích, kteří mají povolen pobyť v České republice,
- 2.registr osob (ROS)** – informace o právnických osobách a jejich organizačních složkách, podnikajících fyzických osobách a orgánech veřejné moci,
- 3.registr územní identifikace a nemovitostí (RUIAN)**– informace o adresách, parcelách a budovách,
- 4.registr práv a povinností (RPP)**– informace pro řízení přístupu k údajům ostatních základních registrů; zároveň v tomto registru vzniká základní přehled o agendách, které orgány veřejné moci provádějí; o občanech a právnických osobách jsou v tomto registru vedeny informace o rozhodnutích, která vedla ke změně údajů v základních registrech

Základní registry

- Úřady jsou povinny využívat právě data ze základních registrů a nikoli je vyžadovat po občanovi.
- V principu stačí **jedna změna**, například při změně jména nebo místa trvalého pobytu, která se **promítne i v ostatních informačních systémech**
- Vzájemná **propojenost základních registrů** mezi sebou navzájem
- **Presumpce správnosti údajů** obsažených v ZR (§ 4 odst. 4), **ochrana dobré víry**
- Nemožnost vyžadovat předložení/poskytnutí údajů, které jsou již **obsaženy v ZR** (§ 5)
- **Zpětná kontrola** subjektu údajů – má-li však DS (§ 14)
- Možnost požádat (§ 58) o **poskytnutí vedených údajů**
- <http://www.szrcr.cz/>

Otevřenost a transparentnost ve veřejné správě

- Veřejná správa je součástí **moci výkonné** a jako taková je součástí **veřejné moci**
- Zdrojem veřejné moci – občané (FO), proto mají právo **kontrolovat**, jak je veřejná moc ve sféře veřejné správy uplatňována
- Otevřenost a transparentnost jako **nástroje pro kontrolu veřejné správy,**
- Informování o veřejných záležitostech, omezení korupce, služebný charakter, **důvěryhodnost**
- **Základ pro další participaci (účast veřejnosti)**

Otevřenost a transparentnost ve veřejné správě

- Ústavní pořádek (čl. 17/5 LZPS) **povinnost veřejné moci** (tj. i veřejné správy) **informovat o své činnosti**
- Tzv. Aarhuská úmluva (č. 124/2004 Sb.m.s.) – též **nařízení EU**, ve vztahu k životnímu prostředí
- **Soft-law:** Doporučení (81) 19 o přístupu k informacím v držení veřejné moci, Doporučení (2002) 2 o přístupu k úředním dokumentům, Doporučení (2007) 7 o dobré veřejné správě
- **Registr smluv - zákon č. 340/2015 Sb.**

Registr smluv

- zákon č. **340/2015 Sb.**
- státní a veřejnoprávní instituce, územně samosprávné celky, státní podniky, právnické osoby, v nichž má většinovou majetkovou účast stát nebo územní samosprávný celek a další instituce
- od **1. 7. 2016** povinnost zveřejňovat nově uzavírané smlouvy s plněním **nad 50 000 Kč** v registru smluv
- Smlouvy musí být publikovány v otevřeném a strojově čitelném formátu včetně metadat.
- **Registr smluv je informačním systémem veřejné správy** (viz dříve)
- **Od 1. 7. 2017 je zveřejnění v registru smluv podmínkou účinnosti těchto smluv.**
- Smlouvy je nutné v registru smluv uveřejnit bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 30 dnů od jejich uzavření.

Svobodný přístup k informacím

- Zákon č.106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí
- tzv. „informační zákony“, realizace LZPS
- Povinné subjekty („kdo“) – **povinnost** poskytovat informace (§ 2)
- Informace **ex offo (zveřejňování informací)** * informace na základě žádosti (**poskytování informací**)
- **Omezení vůči utajovaným informacím** (viz dále), obchodnímu tajemství, majetkovým poměrům, ...

Svobodný přístup k informacím

- **Žádost** o poskytnutí informace (i e-mailem) - neformálnost
- **Poskytne do 15 dnů** * **rozhodne o odmítnutí**
- Lze se **odvolat** proti (negativnímu) rozhodnutí
- Pokud je **nečinný** – **stížnost** (u z. č. 123/1998 Sb. - tzv. fikce negativního rozhodnutí)
- Možný **soudní přezkum** – soud může **nařídít poskytnutí informací** (správní soudnictví)

Diskrétnost a ochrana osobních údajů ve veřejné správě

- Čl. 10/3 LZPS – ochrana soukromí a osobních údajů
- [Nařízení \(EU\) 2016/679 \(GDPR\)](#), účinné od 25. 5. 2018
- **Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů**
Ochrana osobních údajů nejen u **správních orgánů, ale i FO a PO (i na soukromoprávní subjekty)**

Soft law:

- Doporučení (91) 10 o sdělování osobních údajů

Evropský sbor pro ochranu osobních údajů

- **Zřízen GDPR, koordinace aplikace nařízení v rámci EU**
- Sbor tvoří: dozorové národní orgány (obdoba ÚOOÚ) a evropský inspektor ochrany údajů

Diskrétnost a ochrana osobních údajů ve veřejné správě

- **Úřad pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ)**
- Ústřední správní úřad (zákon č. 2/1969 Sb.), nezávislý orgán
- **Předseda, inspektoři** (jmenováni PR na návrh Senátu) a kontrolující (ostatní zaměstnanci)
- Provádí **dozor** nad dodržováním právních předpisů a povinností při zpracování osobních údajů.
- Vede **registr povolených** zpracování osobních údajů.
- Přijímá **podněty a stížnosti** občanů na porušení zákona.
- Poskytuje **konzultace** v oblasti ochrany osobních údajů.

Utajované informace ve veřejné správě

z. č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

- utajovanou informací se rozumí *informace v jakékoliv podobě zaznamenaná na jakémkoliv nosiči označená v souladu s tímto zákonem, jejíž vyobrazení nebo zneužití může způsobit újmu zájmu České republiky nebo může být pro tento zájem nevýhodné, a která je uvedena v seznamu utajovaných informací*
- **4 stupně utajení:** přísně tajné, tajné, důvěrné a vyhrazeno
- nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví **seznam** utajovaných informací

Utajované informace ve veřejné správě

z. č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

- přístup k nim na základě **osvědčení** („bezpečnostní prověrky“), vydává **Národní bezpečnostní úřad, nebo**
- **ex lege:** (§ 58 odst. 1) osobami, které mají přístup k utajované informaci všech stupňů utajení bez platného osvědčení fyzické osoby a poučení, jsou a) prezident republiky, b) poslanci a senátoři Parlamentu, c) členové vlády, d) Veřejný ochránce práv a zástupce Veřejného ochránce práv, e) soudci a f) prezident, viceprezident a členové Nejvyššího kontrolního úřadu.

Prameny ke studiu (opakování)

- Skulová, S. a kol. Základy správní vědy. Brno: MU, 2014, s. 184 – 191
- <http://portal.gov.cz>
- <http://www.szrcr.cz>
- <https://www.datoveschranky.info>
- <https://www.uoou.cz>
- <http://www.mvcr.cz/egovernment.aspx>
- <http://www.czechpoint.cz/web>